

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

In Vigilia Nativitatis Domini.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

56 S. P. Bernardi de laudib. Virg. Matris.

*à Patribus accepi, dum sic absit typus presumptionis, ut non desit fructus devotionis, patienter audiant de superfluitate causantes. No-
verint tamen qui me tanquam de otiosa & non necessaria explana-
tione sugillant, non tam intendisse exponere Evangelium, quàm ex
Evangelio sumere occasionem loquendi, quod loqui delectabat. Si ve-
rò peccavi, quod propriam magis ex hoc excitavi devotionem, quàm
communem quaesierim utilitatem, potens erit pia Virgo apud suum
misericordem Filium hoc meum excusare peccatum, cui hoc meum
qualecunque opusculum devotissime destinavi.*

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI:

S E R M O I.

Iesus Christus Filius DEI nascitur in Bethleem Iudæ.

Sonuit vox lætitiæ in terra nostra, vox exultationis & salutis in taber-
naculis peccatorum, Auditum est verbum bonum, verbum confo-
latorium, sermo iucunditate plenus, dignus omni acceptione. Iubilare
montes laudem, & omnia ligna sylvarum plaudite manibus ante faciem
Domini, quia venit. Audite cœli, & auribus percipe terra, obstupeſce
& lauda universitas creaturæ, sed tu magis ô homo, *Iesus Christus Filius
Dei nascitur in Bethleem Iudæ.* Quis tam lapidei cordis, cuius anima non
liquefacta sit in hoc verbo? Quid annunciari dulcius poterat? Quid de-
lectabilius commendari? Quid tale unquam auditum est, aut quid simile
aliquando mundus accepit? *Iesus Christus Filius Dei nascitur in Bethleem Iu-
dæ.* O breve verbum de verbo abbreviato, sed cœlesti suavitate refer-
tum! Laborat affectio mellifluæ dulcedinis copiam latius effundere ge-
ſtiens, nec inveniens verba. Tanta siquidem est gratia sermonis huius,
ut continuo incipiat minus sapere si vel unum iota mutavero: *Iesus Chri-
stus Filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.* O nativitas illibata sanctitate,
honorabilis mundo, amabilis hominibus collati magnitudine beneficii,
investigabilis etiam Angelis sacri profunditate mysterii, & in his omnibus
admirabilis singulari excellentia novitatis! utpote quæ nec primam si-
mitem visa est, nec habere sequentem! O partus solus sine dolore, so-
lus nescius pudoris, corruptionis ignarus, non referans, sed consecrans
virginalis uteri templum! O nativitas supra naturam, sed pro natura:
miraculi excellentia superans, sed reparans virtute mysterii! Fratres,
generationem istam quis enarrabit? Angelus nuntiat, virtus obumbrat
Altissimi, supervenit Spiritus; Virgo credit, fide concipit, Virgo permanet.

*Generatio
Christi in-
effabilis.*

act. Quis non miretur? Nascitur Altissimi Filius, Deus de Deo genitus ante sæcula: nascitur Verbum infans: quis vel satis miretur?

Nec sane otiosa Nativitas, aut infructuosa dignatio maiestatis. *le-* *Nativitas Christi quam munda fructuosa.*
si *Christus Filius Dei nascitur in Bethleem Iuda.* Vos qui in pulvere estis, expergicimini & laudate: Ecce Dominus venit cum salute. Venit cum salute, venit cum unguentis, venit cum gloria: neque enim sine salute Iesus, neque sine unctione Christus, nec sine gloria venit Dei Filius. Si- *a Prov. 10*
 quidem ipse salus, ipse unctio, ipse gloria, sicut scriptum est: *Gloria* *Patris, Filius sapiens.* Fœlix anima, quæ gustato salutis fructu trahitur & currit in odorem unguentorum, ut videat gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à Patre. Respirete, perdit, venit Iesus quærere & salvum facere quod perierat. Morbidi, convalescite, venit Christus, qui contritos corde sanat unctione misericordiæ suæ. Exultate quicumque estis grandia concupiscentes, descendit ad vos Filius Dei, ut regni sui faciat cohæredes. Ita obsecro, sana me, Domine, & sanabor: salvum me fac, & salvus ero: glorifica, & ero gloriosus. Sic nempe benedicet anima mea Do- *Psal. 103. a*
 minum, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius, cum propitiatus fueris omnibus iniquitatibus meis, sanaveris omnes infirmitates meas, repleveris in bonis desiderium meum. Hæc tria, dilectissimi, sapit mihi quod audio nasci Iesum Christum Filium Dei. Quare enim vocamus nomen eius Iesum, nisi quia ipse salvum faciet populum suum à peccatis eorum *b*? Aut quare Christus nominari voluit, nisi quia computrescere faciet iugum à facie olei *c*? Quare Filius Dei factus est homo, nisi ut homines faceret filios Dei? Voluntati autem eius quis resistet? Iesus qui iustificat, quis est qui condemnet? Christus qui sanat, quis est qui vulneret? Filius Dei qui exultat, quis est qui humiliet?

Nascitur ergo Iesus, gaudeat quisquis ille est, quem perpetuæ damnationis reum adiudicabit conscientia peccatorum. Excedit quippe pietas Iesu omnem criminum quantitatem seu numerositatem. Nascitur Christus, lætetur quicumque vitiis expugnabatur antiquis. Siquidem ante faciem unctionis Christi nullus omnino stare poterit morbus animæ quamlibet inveteratus. Nascitur Filius Dei: exultet qui magna solet desiderare, quia magnus munerator advenit. Fratres, hic est hæres, devotè suscipiamus eum, sic enim & hæreditas nostra erit. Qui enim proprium Filiū dedit, quomodo non omnia nobis simul cum illo donavit? Nemo discredat, nemo hæ- *c Rom. 8. f*
 sitet, habemus testimonium credibile nimis: Verbū caro factum est, & habitavit in nobis *d*. Fratres habere voluit unigenitus Dei, ut esset in multis fratribus primogenitus ipse. Utiq; nihil hæsitet ipsa pusillanimitas fragilitatis humanæ: prius ipse factus est hominū frater, factus est hominis Filius, factus est homo. Si & hoc homo iudicat incredibile, fidē astruunt oculi.

*Dignatio
Christi potius
in Bethleem
quam Ierusa-
lem nascentis.*

Iesus Christus natus est in Bethleem Iudæ. Et vide dignationem. Non in Hierusalem civitate regia; sed in Bethleem, quæ minima est in milibus Iuda. O Bethleem parva, sed iam magnificata à Domino, magnificavit te qui factus est in te parvus ex magno. Latere Bethleem, & per omnes vicos tuos festivum hodie Alleluia cantetur. Quæ tibi civitas, si audiat, non invidet pretiosissimum illud stabulum, & illius præsepium gloriam? In universa siquidem terra iam celebre est nomen tuum, & beatam te dicunt omnes generationes. Ubique gloriosa dicunt de te, civitas Dei, ubique psallitur ^c, quia homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus. Ubique, inquam, prædicatur, ubique clamatur, quia *Iesus Christus Filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.* Nec otiosum quod additur *Iudæ*, siquidem admonet nos eius quæ ad Patres facta est repromissio; ^a *Gen. 49. b* *Non auferetur, inquit ^d, sceptrum de Iuda, & Dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* Salus quippe ex Iudæis, sed salus usque ad fines terræ. *Iuda*, ait ^e, *te laudabunt fratres tui. Manus tue in cervicibus inimicorum tuorum, & cætera quæ de Iuda illo nusquam legimus, sed in Christo videmus impleta.* Ipse est enim leo de Tribu Iuda; de quo & additur, *Catulus leonis Iuda: ad prædam, inquit, fili mi, ascendisti.* Magnus prædator Christus, qui priusquam sciat vocare Patrem aut Matrem, Samariæ spolia diripit ^f. Magnus Prædator Christus, qui ascendens in Altum, captivam duxit captivitatem: nec tamen abstulit quidquam, sed magis ipse dedit dona hominibus. Has itaque & cæteras similes Prophetias impletas in Christo (de eo siquidem & prædictas) ad mentem revocat, quod dicitur, *Bethleem Iudæ*; nec omnino querere est, utrum à Bethleem possit aliquid boni esse.

*Paupertatem
& humilitatem
nobis com-
mendat locus
nativitatis
Christi.*

^g *Prov. 3. c*

Sanè quod ad nos spectat, discimus etiam ex hoc quemadmodum suscipi velit, qui in Bethleem voluit nasci. Erat enim qui fortè ei sublimia querenda arbitraretur esse palatia, ubi cum gloria Rex gloriæ susceperetur, sed non propter hoc à regibus illis sedibus venit. In sinistra eius divitiæ & gloria, in dextera longiturnitas vitæ ^g: horum omnium æterna in cælis affluentia suppetebat, sed paupertas non inveniebatur in eis. Porrò in terris abundabat & superabundabat hæc species, & nesciebat homo pretium eius. Hanc itaque Dei Filius concupiscens descendit ut eam eligat sibi, & nobis quoque sua æstimatione faciat pretiosam. Adorna thalamum tuum, Sion: sed humilitate, sed paupertate. In his etiam pannis complacet sibi, & Maria testimonium perhibente, his sericis delectatur involui. Abominationes Ægyptiorum immola DEO tuo.

Confidera denique quod in Bethleem Iudæ nascitur, & sollicitus esto

In vigilia Nat. Domini, Sermo II. 59

esto quomodo Bethleem Iudæ inveniatis, & iam non in te quidem suscipi dedignetur. Bethleem quippe *Domum panis*, Iuda sonat *Confessionem*. Tu ergo si divini Verbi pabulo repleas animam tuam, fideliterque, etsi non digna, certè quanta potes devotione suscipias panem illum, qui de cælo descendit, & dat vitam mundo, Dominicum videlicet Corpus Iesu, ut veterem utrem torporis tui nova illa resurrectionis caro reficiat & sustineat, quatenus novum quod intus est vinum, hoc solidatus glutino, valeat continere: si denique ex fide vivas, & nequaquam gemere oporteat, quia oblitus sis comedere panem tuum: Bethleem factus es dignus planè susceptione Dominica, si tamen confessio non defuerit. Sit proinde Iudæa sanctificatio tua: confessionem & decorem induere, quam maximè stolam in Ministris suis Christus acceptat. Denique breviter tibi utrumque commendat Apostolus: *Corde*, inquit *& creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*. Iustitia liquidem in corde, panis in domo. Est enim iustitia panis. Et *h*, *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur*. Sit ergo in corde iustitia, & iustitia quæ ex fide est: hæc enim sola habet gloriam apud DEUM. Sit etiam in ore confessio ad salutem, & securus iam suscipe eum qui in Bethleem Iudæ nascitur, Iesum Christum Filium Dei.

Bethleem & Iudæ allegorica expositio.

Quomodo suscipiendum corpus Dominicum.

g Rom. 10. c

h Matt. 5. c

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI.

SERMO II.

† O Iuda & Hierusalem, nolite timere, cras egrediemini, & Dominus erit vobiscum *a*.

† His verbis utitur Eccl. in Off. Noct. vigil. Nat. Dom. pro Resp.

a 2. Par. 20. d
b Luc. 19. f

Veros alloquimur Iudæos, non litera, sed spiritu: semen Abrahamæ, cuius multiplicatio sicut promissa legitur, sic videtur impleta. Neque enim filii carnis, sed filii promissionis deputantur in semine. Sed nec illi Hierusalem dicimus, quæ occidit Prophetas *b*. Unde enim illam consolemur, super quam Dominus flevit, quæ data est in subversionem? Illi dicimus, quæ de cælo nova descendit, *Nolite timere, ô Iuda & Hierusalem*. Nolite timere veri Confessores, qui non solum ore, sed toti pariter, & omni parte Domino confitemini, induti confessionem sicut vestimentum; imò quorum omnia interiora Domino confitentur, & omnia ossa dicunt, Domine, quis similis tibi *c*? Non sicut hi qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant *d*. Vera confessio est, si omnia opera nostra, fratres, opera eius sint, & confiteantur ei. Confiteantur autem gemina quadam confessione, ut duplicibus vestiamini, id est, confessione peccatorum vestrorum, & confessione laudis divinæ. Tunc enim veri Iudæi eritis, si om-

c Psal. 34. b
d Tit. 1. d
Confessio duplex peccatorum, & divina laudis.

H 2

mnis

Ierusalem id est, visio pacis, quid significet.

a Philip. 4. d

Quib. mors in desiderio.

b 2. Paralip. 20. d Tres hostes animæ.

c Gen. 30. c d Osee 6. a

e Hier. 20. d

f Gen. 3. b

omnis vita vestra confiteatur vos peccatores, & dignos multo maioribus pœnis: Deum verò summè bonum, qui pro his levibus & transitoriis pœnis, æterna condonat supplicia, quæ meruistis. Quisquis enim ardentè non desiderat pœnitentiam, videtur operibus dicere, non indigere se pœnitentia: & ita suam non confitetur culpam, aut non posse prodesse ei pœnitentiam: sic & divinam non confitetur bonitatē. Vos autem estote veri Iudæi, sed Ierusalem vera, ut nihil iam timeatis. Est enim Ierusalem visio pacis. Visio, non possessio, cuius fines Dominus posuit pacem, non initium sanè, nec medium. Si ergo pacem non habetis, imo quia perfectam in hoc sæculo habere non potestis, saltem videte eam, intuemini, considerate, & desiderate eam. Illuc sint oculi cordis vestri, ad pacem se se dirigat intentio vestra, ut omnia quæcunque facitis, huius pacis quæ exuperat omnem sensum ^a, desiderio faciatis: in omnibus hoc intendatis, ut reconciliati pacem habeatis ad Deum.

His dicimus, *Nolite timere*, hos consolamur, non eos qui viam pacis non cognoverunt. Nam si illis dicitur, *Cras egrediemini*, comminatio, non consolatio erit ista. Soli nimirum dissolvi desiderant, & egredi concupiscunt, qui pacem vident, & sciunt, si terrestres domus eorum huius habitationis dissolvantur, quoniam ædificationem habent ex Deo, & non illi qui in insaniam versi suis compedibus delectantur. Denique hi tales moriendo non tam egressi dicendi sunt, quàm ingressi: qui non in lucem, non in libertatem vadunt, sed in carcerem, sed in tenebras, sed in infernum. Vobis autem dicitur: *Nolite timere, cras egrediemini* ^b, & iam non erit timor in finibus vestris. Multos quidem habetis hostes: carnem, quia nullus potest esse vicinior hostis: præsens sæculum nequam, quod undique circumfusum est vobis: Principes tenebrarum, qui viam vestram obfident in aere collocati. Attamen nolite timere, cras egrediemini, id est, in proximo. Cras enim, in proximo est. Unde & S. Iacob ait ^c: *Cras respondebit mihi iniustitia mea.* Tres enim dies sunt de quibus etiam legimus ^d. *Vivificabit nos post duos dies, in die tertia resuscitabit nos.* Unus sub Adam, alter in Christo, tertius cum Christo. Unde & ibi subditur, *Sciemus sequemurque, ut cognoscamus Dominum*, & hic dicitur, *Cras egrediemini, & Dominus erit vobiscum.* His enim dicitur, qui dimidiaverunt dies suos, in quibus periit dies in qua nati sunt, quæ est dies Adæ, dies peccati, cui Hieremias quoque maledicebat, dicens ^e: *Maledicta dies in qua natus sum.* Omnes enim in illa nascimur. Utinam pereat in nobis omnibus dies illa, dies nebulae & caliginis, dies tenebrarum & turbis, quam nobis fecit Adam, quam fecit inimicus, qui dixit ^f: *Aperientur oculi vestri.*

Ecce verò illuxit nobis dies redemptionis novæ, reparationis antiquæ, felici-

In vigilia Nat. Domini, Sermo II. 61

foelicitatis æternæ. *Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea* ^g, quia cras egrediemur. Unde? nisi de conclavi huius sæculi, de ergastulo huius corporis, de compedibus necessitatis, curiositatis, vanitatis, & voluptatis, quæ etiam invitis nobis pedes tenent affectionis? Quid enim spiritui nostro cum terrenis? Cur non spiritualia desiderat, spiritualia quærat, spiritualia sapit? O spiritus, qui de iursum estis, quid vobis cum infimis? *Quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram* ^b. Sed corpus quod corrumpitur, ^h Coloff. 3. a *aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem* ⁱ. Necessitates multæ miseri huius corporis detinent nos. Viscus ⁱ Sap. 9. d quidam pravi desiderii, & delectationis terrenæ volare non patitur, & citius retrahit mentem, si fortè aliquando sublevetur. Sed nolite timere, cras egrediemini de lacu miseriæ, & de luto fæcis. Nam ut inde vos educeret, infixus est ipse quoque in limo profundi. Nolite ergo timere, cras egrediemini de corpore mortis, & de omni corruptione peccati. Agite diem istum in Christo, ut ambuletis sicut & ipse ambulavit. *Qui enim dicit se in Christo manere: debet sicut ipse ambulavit, & ipse ambulare* ^k. ^k 1. Ioan. 2. a *Nolite ergo timere, quia cras egrediemini, & sic semper cum Domino eritis. Vel quia signanter dictum, & Dominus erit vobiscum: sic intelligamus, ut dum sumus in corpore, possimus nos esse cum Domino, id est, adhærere eius voluntati, sed non ille nobiscum, ut cõsentiat voluntati nostræ. Vellemus enim iam liberi esse, cõcupiscimus dissolvi, egredi desideramus, sed adhuc differt ille certa ex causa. Cras egrediemur, & Dominus erit nobiscum: ut quicquid voluerimus velit, & in nullo à nostra voluntate discordet.*

Itaque, *Iuda & Ierusalem, nolite timere*, si perfectionem quam desideratis, nondum potestis adipisci, sed quod minus habet imperfectio conversationis, suppleat humilitas confessionis: & imperfectum vestrum viderunt oculi Dei. Propterea enim *mandata sua mandavit custodiri nimis*, ut videntes imperfectionem nostram deficere, & non posse implere quod debet, fugiamus ad misericordiam, & dicamus: *Quoniam melior est misericordia tua super vitas* ^l, & qui non possumus in vestitu innocentia: seu ^l Psal. 119. a* *justitiæ, appareamus vestiti confessione. Confessio enim & pulchritudo in* ^m Psal. 62. a *conspectu Domini* ⁿ, si tamen sit (ut diximus) non oris tantum, sed etiam ⁿ Psal. 95. b *totius hominis, ut omnia ossa nostra dicant: Domine; quis similis tibi? Idque folius pacis intuitu, & desiderio reconciliationis ad Deum. Talibus enim dicitur, O Iuda & Ierusalem, nolite timere, cras egrediemini, id est, quam cito à corpore exierit anima, omnes simul affectiones, omnia desideria quibus per universum interim mundum dispersa & ligata tenebatur, dissolventur; & egredietur de visco hoc:*

H 3

& Do-

*Corruptela
nature ex
peccato.*

& Dominus erit vobiscum. Nimis id quidem vobis videri potest. Si tamen ad vos respicitis, & non ad ea quæ expectant vos. Nonne hoc universus mundus expectat? Creatura enim subiecta est vanitati: & cadente homine quem constituerat Dominus dominum domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ, tota simul hæreditas corrupta est. Inde distemperatus aer, terra in operibus Adæ maledicta, & omnia subdita vanitati.

Nec sanè reparabitur hæreditas, donec reparentur hæredes. Unde
 o Rom. 8. d & iuxta Apostoli testimonium ^o, *ingemiscit quoque & parturit usque ad-
huc.* Nec soli utique huic mundo, sed & Angelis & hominibus specta-
 p Psal. 141. b culum facti sumus. *Me, inquit, expectant iusti, donec retribuas mihi P.* Ex
 martyres cum Iudicii diem postularent, non tanquam vindictæ cupidi,
 sed perfectionem desiderantes beatitudinis, quam tunc habituri sunt, ac-
 ceperunt divinum responsum ¹: *Sustinete modicum tempus, donec implea-
tur numerus fratrum vestrorum.* Acceperunt ergo iam singulas stolas, sed
 non vestientur duplicibus, donec vestiamur & nos, Vadia tenemus & ob-
 q Apoc. 6. c *Sancti non consumma-
buntur re-
sumptione
corporum si-
ne nobis.* fides ipsa eorum corpora, sine quibus consummari non possunt, nec ea
 recipient sine nobis. Unde de Patriarchis & Prophetis ait Apostolus ^r:
Deo melius aliquid providente pro nobis, ut non sine nobis consummarentur. O si
 r Heb. 12. g cognosceremus & nos quomodo expectant, & quantum desiderant ad-
 ventum nostrum, quam sollicitè quærunt, quam libenter audiunt bona
 de nobis?

*Angeli quam
nostre salutis
cupidi & stu-
diosi.
Officiosa eo-
rum erga nos
charitas.*

*f Hebr. 1. d
Sancti in cæ-
lis expectant
nos.*

Quid tamen de his loquor, qui didicerunt ex his quæ passi sunt, compassionem, quando & ipsi nos Angeli sancti desiderant? Nonne de vermiculis estis, & de pulvere isto restaurandi sunt muri cœlestis Ierusalem? Putatis quantum desiderant cives cœlestes instaurari civitatis suæ ruinas? Quomodo solliciti sunt ut veniant lapides vivi, qui coedificentur eis? Quomodo discurrunt medii inter nos & Deum, fidelissimè portantes ad eum gemitus nostros, & ipsius nobis gratiam devotissimè reportantes? Planè non dedignabuntur ut simus eorum focii, quorum facti sunt iam ministri. Nonne enim omnes administratorii sunt spiritus ^s, in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Festinamus obsecro, dilectissimi, festinemus, tota nos multitudo cœlestis curiæ expectat. Exultare Angelos fecimus quando conversi sumus ad pœnitentiam: proficiamus & festinemus complere de nobis eorum lætitiã. Væ tibi quicumque es qui deliberas redire ad lutum, reverti ad vomitum. Putasne placatos habebis in iudicio, quos tanto & tam sperato privare vis gaudio? Exultaverunt cum nos ad pœnitentiam venimus, tanquam super his quos ab ipsa inferi porta cernerent evocari. Quid nunc erit si ab ipsa

ipsa

ipsa Paradisi janua reverti viderint, & abire retrorsum eos qui iam pedem alterum in Paradiso posuerunt? Nam etsi corpora inferius, sed corda sursum.

Currite, Fratres, currite: non solum Angeli, sed & ipse Angelorum vos Creator expectat. Nuptiæ paratæ sunt sed nondum plena domus: adhuc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur. Expectat vos Pater & desiderat, non solum propter nimiam charitatem suam qua dilexit vos: (unde & Unigenitus, qui in sinu Patris est, ipse enarravit, Pater, in-quiens, amat vos) sed propter semetipsum, sicut loquitur per Prophetam; *Propter memetipsum ego faciam, non propter vos**. Quis enim implendum dubitet quod promisit Filio dicens: *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam?* Et alibi: *Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Non conterentur omnes inimici eius, dum nos qui sumus membra eius, aliquatenus impugnabunt. Non implebitur hæc promissio, donec novissima inimica destruaturs mors. Nam de Filio quis nesciat, quantum desideret fructum nativitatis, & totius vitæ quam gessit in carne, denique fructum crucis & mortis suæ, pretium sanguinis pretiosi? Nonne traditurus est regnum Deo & Patri, quod acquisivit? Nonne ei restauraturus est creaturas suas, pro quibus Pater illum misit in terras? Expectat nos & Spiritus sanctus. Est enim charitas & benignitas, in qua prædestinati sumus ab æterno: nec dubium quin prædestinationem suam velit impleri.

Ergo quia paratæ sunt nuptiæ, & omnis nos Curia cœlestis frequentia desiderat & expectat, curramus non quasi in incertum: curramus desiderii, & profectu virtutum. Proficere, proficisci est. Dicamus singuli: *Aspice in me, & miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum.* Non sicut ego merui, sed sicut illi decreverint, miserere. Dicamus item: *Sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat.* Itemque, *Fiat voluntas tua.* Scimus quoniam scriptum est: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Aut quis accusabit adversus electos Dei? An non licet, inquit, mihi facere quod volo? Hæc sit interim consolatio nostra, charissimi, donec egrediamur, & Dominus sit nobiscum. Quia magna sua misericordia, ad beatam illam egressionem, & ad clarum illud cras nos perducatur, & in hoc quoque proximo cras visitare nos, & nobiscum esse dignetur: ut si quis forte in tentatione qualibet detinetur, ipso miserante qui prædicare venit clausis apertionem cras egrediatur: ut cum gaudio salutari suscipiamus coronam parvuli Regis nostri, ipso præstante qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat DEUS per omnia sæcula sæculorum, Amen.

IN

Desiderat nos Deus Pater.

*f Ioan. 16. f
* Ezech. 36. c
† Psal. 2. b*

u Psal. 109. a

Expectat & nos Filius,

& Spiritus Sanctus.

x Psal. 118. c

y 1. Mac. 3.

z Matt. 5.

a Rom. 8. f

b Matt. 20. b

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI:
S E R M O III.

Exod. 16. b
† Utitur his
verbis Eccl.
in Offic.
matut. vi-
gilie Nati-
vit. pro In-
vitat.

Exod. 16. b
Ecclesia iudi-
cium infalli-
bile in usu &
applicatione
scriptura.

Duo mystici
dies,
Unus huius
seculi, alter
futuri.

Psal. 142. b
Psal. 83. d
Ibid. b

Hodie scietis quia veniet Dominus, † & manè videbitis gloriam eius^a:
Quippe terrigenæ, & filii hominum, audite. Vos qui in pulvere
estis, expergiscimini & laudate: quia veniet Medicus ad agrotos, Re-
demptor ad venditos, ad errantes via, ad mortuos vita venit, quippe qui
projiciat in profundum maris omnia peccata nostra, qui sanet omnes in-
firmitates nostras, qui nos propriis humeris ad propriæ dignitatis repor-
tet originem. Magna est ista potentia, sed plus est miranda misericor-
dia, quod sic venire voluit, qui potuit subvenire. *Hodie* (inquit) *scietis*
quia veniet Dominus. Verba hæc quidem suo loco & tempore in Scriptu-
ra posita sunt^b, sed non incongruè illa Vigiliæ Dominicæ Nativitatis
Ecclesia mater aptavit. Ecclesia, inquam, illa quæ secum habet consi-
lium & spiritum sponsi & DEI sui, cui dilectus inter ubera commora-
tur, ipsam cordis sui sedem principaliter possidens & conservans. Nimi-
rum ipsa est, quæ vulneravit cor eius, & in ipsam abyssum Secretorum
Dei oculum contemplationis immerfit, ut & illi in suo, & sibi in eius
corde perennem faciat mansionem. Cum ergò ipsa in Scripturis divinis
verba vel alterat, vel alternat, fortior est illa compositio, quam positio
prima verborum: & fortassis tantò fortior, quantum distat inter figuram
& veritatem, inter lucem & umbram, inter dominam & ancillam.

Hodie scietis, quia veniet Dominus. Secundum æstimationem meam
duo in verbis istis dies nobis expressius commendantur. *Primus*, qui à
primo hominis lapsu labitur utque ad finem mundi; dies cui Sancti sæ-
pius maledixisse noscuntur. Ab illa enim lucidissima die in qua condi-
tus fuerat Adam eiectus est, & in has rerum contrusus angustias, diem te-
nebrosum incurrit, & penè à lumine veritatis extinctus. In hac die
nascimur universi, si tamen dies debet & non potius nox vocari: nisi
quod lumen rationis quasi quandam scintillulam nobis insuperabilis illa
misericordia dereliquit. *Secunda* verò dies erit in splendoribus Sancto-
rum, in perpetuas æternitates, cum inclaruerit illud serenissimum mane,
cui est misericordia repromissa, & absorpta erit mors in victoria: cum
dimotis umbris & tenebris, splendor veræ lucis sursum & deorsum, intus
& externis cuncta pariter occupabit. *Audiam fac mihi mane misericor-
diam tuam, ait sanctus^a, & Repleti sumus mane misericordia tua^b*. Sed
ad nostrum diem revertamur, quia tanquam *custodia in nocte^c* pro sua
brevitate dicitur, qui tanquam nihilum & inane ab illo familiari Spiritus
sancti

In vigilia Nat. Domini, Sermo III. 65

sancti organo nominatur, cum dicit ^d: *Quoniam omnes dies nostri defecerunt, & ^e, Defecerunt sicut fumus dies mei, &, Dies mei sicut umbra declina-* ^f *verunt: Parvi & pessimi sunt omnes dies vita mea*, ait ille sanctus Patriarcha ^f, qui vidit Dominum facie ad faciem, qui cum eo tam familiariter loquebatur. Et quidem in hac ipsa die homini, Deus rationem præstat, tribuit intelligentiam: sed necesse est ut exeuntem de hoc mundo illuminet lumine scientiæ suæ, ne si de domo carceris & umbra mortis extinctus exierit, illuminari non valeat in æternum. Ideo quippe unigenitus Dei Sol iustitiæ tanquam immensi & præclari luminis cereus in huius mundi carcerem illuminatus est & accensus, ut omnes qui illuminari voluerint, ad illum accedant, illique jungantur, ut nihil medium inter illos sit & ipsum. Peccata enim nostra separant inter nos & Deum. Sed illis sublatis, vero lumini illuminandi, & quasi concorporandi connectimur in idipsum; sicut lumen extinctum, lumini lucenti & ardenti sine aliquo medio coniungitur, ut illuminetur quatenus per exemplum visibillum, effectus rerum invisibilium cognoscamus.

Ad hoc igitur tam magnum & præfulgidum sidus juxta Prophetam, illuminemus nobis lumen scientiæ, priusquam de mundi huius tenebris exeamus, ne de tenebris transeamus ad tenebras, & tenebras sempiternas. Quæ est autem ista scientia? Profectò scire quia veniet Dominus, etsi quando veniet, scire non possumus. Hoc est illud totum quod postulatur à nobis. At, inquis, ista scientia omnium est. Quis enim nesciat vel nomine tenus fidelis, quia veniet Dominus; qui venturus est iudicare vivos & mortuos, & reddere unicuique juxta opera sua? Non omnium ista est scientia, Fratres mei, & nec multorum; paucorum est, quia revera pauci sunt qui salvantur. Putasne quia illi, qui cum male fecerint, lætantur, & exultant in rebus pessimis ^f, vel sciunt, vel cogitent quia veniet Dominus? Si dixerint ipsi, tu noli credere: quia *qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est &*. *Constitentur*, ait Apostolus ^h, *se nosse Deum, factis autem negant*. Quia *fides sine operibus mortua est* ⁱ. Non enim se ita omni impuritate polluerent, si Dominum venturum scirent vel formidarent; sed vigilarent utique, & non sinerent tam graviter perfodi conscientias suas.

Scientia autem ista in primo gradu operatur penitentiam & dolorem, ut risum in luctum, cantum in planctum, gaudium in moerorem convertat, & incipiant tibi displicere, quæ . . . menter ante placuerant: ut illa specialiter horreas, quæ specialiter appetebas. Sic enim scriptum est ^k: *Quia qui addit scientiam, addit & dolorem*: ut veracis & sanctæ scientiæ sit dolor subsequens argumentum. In secundo verò gradu operatur

Sermones S. Bernardi.

I

ratur

^d Psal. 89. b
^e Psal. 101. b
^f Gen. 47. b

Lumen divinum nobis necessarium.

Quali scientia nos illuminari oporteat.

^f Prov. 2. c
Scientia vel memoria venturi Iudicii, paucorum est.
^g 1. Ioan. 2. a
^h Tit. 1. d
ⁱ Iacob. 2. d

Scientia salutaris primus gradus seu effectus penitentia seu dolor de peccatis.
^k Eccl. d

*Secundus,
correctio.*

l Eccl. 34. d.

m Ioan. 5. d.

*Tertius, sol-
licitudo.*

*Felix Con-
scientia, qua
spiritualis læ-
ritie, & filia-
lis timoris in
se iustitiam
sentit.*

*NOTA.
Nulla securi-
tas in hoc sa-
culo. Semper
timendum.*

ratur correctionem, ut iam non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato, sed coerceas gulam, jugules luxuriam, superbiam deprimas, & facias servire corpus sanctitati, quod iniquitati antè servierat. Pœnitudo etiam sine correctione non proderit sicut sapiens ait ^l: *Unus edificans, unus destruens, quid prodest eis nisi labor? Unus orans, & unus maleficus, cuius vocem exaudiet Deus? Qui enim baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, nihil proficit lavatio eius, sed juxta Salvatoris sententiam ^m verendum est ne ei aliquid deterius contingat.* Sed quia hæc diutius haberi non possunt, nisi circa se multa circumspectione mens indefessa vigilet & attendat: in tertio gradu operatur sollicitudinem, ut iam sollicitus incipiat ambulare cum Deo suo, & ex omni parte scrutetur, ne vel in levissima re tremendæ illius maiestatis offendatur aspectus. In pœnitentia accenditur, in correctione ardet, in sollicitudine lucet, ut interior & exterior renovetur.

Hic iam respirare incipit à tribulatione malorum, & dolore, & timoris magnitudinem spirituali lætitia temperare, ne suorum enormitate scelerum, abundantiori tristitia absorbeatur. Hinc etsi timet à Iudice, sperat à Salvatore, cum iam in animo eius timor & lætitia obequient & obvient sibi, plerunque timor lætitiâ superet, lætitiâ sapius timorem excludat, & intra sui gaudii concludat arcanum. Fœlix conscientia, in qua luctamen huiusmodi indefinenter conficitur, donec quod mortale est absorbeatur à vita: donec evacuetur timor qui ex parte est, & succedat lætitiâ, quod perfectum est, quia non timor sempiternus, sed lætitiâ sempiterna erit ei. Iam verò sic ardens & lucens, nondum in domo se esse confidat, ubi sine omni timore ventorum accensum lumen soleat deportari, sed meminerit se esse sub dio, & utraq; manu studeat operire quod portat, nec credat aeri, etiam si videat esse tranquillum. Repente enim & hora qua non putaverit mutabitur, & si vel ad modicum manus remiserit, lumen extinguetur. Quod etsi etiam ardor portantis manus (ut quandoq; fieri solet) adusserit, eligat potius pati, quam retrahere manus suas, quia in momento, in ictu oculi poterit exsufflari. Si essemus in domo illa non manufacta, æterna in cœlis, ubi nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, nihil esset timendum. Nunc verò tribus malignissimis & validissimis ventis expositi sumus, carni, diabolo & mundo, qui conscientiam illuminatam moluntur extinguere, insufflantes in cordibus nostris desideria mala, motus illicitos, & ita te repente turbantes, ut vix prænoscere valeas, unde venias, aut quo vadas. Ex quibus etsi duo sapius intermittunt, à tertio tamen nemo unquam sufflandi inducias extorsit. Ideo utriusq; manibus & cordis & corporis anima est tegenda, ne fortè quæ iam illumina-

nata

In vigilia Nat. Domini, Sermo III. 67

nata fuerat, extingatur: nec cedendum vel recedendum, etiam si gravis tentationum fervor utriusque hominis statum vehementer afflixerit; sed dicendum cum Sancto, *Anima mea in manibus meis semper* ". Eligamus " Psal. 118.9 potius ardere, quam cedere. Et sicut quod in manibus nostris tenemus, non facile obliuiscimur: sic nunquam obliuiscamur negotium animarum nostrarum, & illa cura principaliter vigeat in cordibus nostris.

Cum ergo sic lumbi nostri præcincti fuerint, & lucernæ ardentes, cunctodiendæ sunt vigiliæ noctis supra gregem cogitationum & actionum nostrarum: ut si in prima vigilia, vel secunda, vel tertia Dominus venerit paratos nos inueniat. *Prima vigilia* est rectitudo operis, ut ad hanc quam iurasti regulam, omnem vitam exæquare coneris, nec transgrediaris terminos quos posuerunt Patres tui, in omnibus viæ & vitæ huius exercitiis, non declinans ad dexteram neque ad sinistram. *Secunda*, puritas intentionis, ut simplex oculus totum corpus lucidum faciat, ut quidquid feceris propter Deum facias, & ad locum unde exeunt gratiæ revertantur, ut iterum fluant. *Tertia* est custodia unitatis, ut in congregatione positus, voluntates aliorum tuis voluntatibus anteponas: ut non solum sine querela, sed & cum gratia inter fratres maneas, portans omnes, orans pro omnibus, ut & de te quoque dicatur °: *Hic est fratrum amator*, & 2. Mac. 15. c. *populi Israel: hic est qui multum orat pro populo, & universa sancta civitate Hierusalem.* Ita ergo in hac die adventus Unigeniti nobis veram scientiam accendit, scientiam illam, quæ nos doceat quia veniet Dominus, quæ sit morum nostrorum perpetuum & stabile fundamentum.

Et manè (inquit) *videbitis gloriam eius.* O manè, ô dies qui meliores in atriis Domini super millia, quando erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato, cum splendor lucis & fervor charitatis, usq; in altissima illa magnalia terrarum incolas illustrabis! Quis de te cogitare, nedum aliquid præsumat recitare? Interim tamen ædificemus, Fratres, fidem nostram, ut si mirabilia quæ nobis reservantur, videre non possumus, saltem mirabilia, quæ propter nos in terris facta sunt, aliquantulum contemplemur. Tria opera, tres mixturas fecit omnipotens illa maiestas in assumptione nostræ carnis: ita singulariter mirabilia, & mirabiliter singularia, ut talia nec facta sint, nec facienda sint amplius super terram. Coniuncta quippe sunt invicem Deus & homo, Mater & Virgo, Fides & cor humanum. Admirabiles istæ mixturæ, & omni miraculo mirabilius, quomodo tam diversa, tamq; divisa ab invicem, invicem potuerunt coniungi?

Ex primo quidem intuere creationem, positionem & dispositionem rerum, quanta sit videlicet in creatione potentia, quanta in positione sapientia, in compositione quanta benignitas. In creatione vide quam

Tres vigiliæ noctis exponuntur.

1. rectitudo operis.

2. puritas intentionis.

3. custodia unitatis.

2. Mac. 15. c.

Tres mixturas, seu Tria opera excellentia fecit Deus in assumptione carnis nostræ.

Mira Dei bonitas in creatione hominis.

Prima mixtura seu Unio Dei & hominis super omnia admirabilis.

Contemplatio mirè pia.

Secunda Unio virginis & maternitatis in Maria quam admirabilis.

Tertia fides & cordis humani

multa & quam magna potenter creata sunt, in positione quam sapienter cuncta locata sunt, in bonitate quam benignè suprema & infima connexa sunt, tam amabili quam admirabili charitate. Huic enim limo terreno vim vitalem miscuit, ut in arboribus, unde surgit venustas in foliis, in floribus pulchritudo, sapor in fructibus & medicina. Nec hoc contentus adjecit etiam vim sensibilem limo nostro, ut in pecoribus quæ non solum vitam habeant, sed & sentiant, quinquepartita sensificatione vigentes. Addidit adhuc honorare limum nostrum, & ei vim rationalem immisit, ut in hominibus qui non solum vivunt, sentiunt, sed & discernunt inter commodum, & incommodum, inter bonum & malum, inter verum & falsum. Voluit quoque infirmiora nostra abundantiori gloria sublimare, & contraxit se maiestas, ut quod melius habebat videlicet seipsum, limo nostro coniungeret, & in persona una sibi invicem unirentur Deus & limus, Maiestas & infirmitas, tanta utilitas & sublimitas tanta. Nihil enim Deo sublimius, nil vilius limo, & tamen tanta dignatione Deus descendit in limum, tantaque dignitate limus ascendit ad Deum, ut quicquid in eo Deus fecit, limus fecisse credatur: quicquid limus pertulit, Deus in illo pertulisse dicatur, tam ineffabili quàm incomprehensibili Sacramento. Et attende, quia sicut in illa singulari divinitate Trinitas est in personis, unitas in substantia: sic in ista speciali commixtione Trinitas est in substantiis, in personis unitas: & sicut ibi personæ non scindunt unitatem, unitas non minuit Trinitatem; ita & hinc personæ non confundit substantias, nec substantiæ ipsæ personæ dissipant unitatem. Summa illa Trinitas hanc nobis exhibuit Trinitatem, opus mirabile, opus singulare inter omnia, & super omnia opera sua. Verbum enim & anima & caro in unam convenire personam, & hæc tria unum, & hoc unum tria, non confusione substantiæ sed unitate personæ. Hæc est prima & superexcellens mixtura & hæc prima inter tres. Adverte homo quia limus es, & non sis superbus; quia Deo conjunctus es, & non sis ingratus.

Secunda mixtura est, Virgo & Mater, admirabilis planè & singularis. A sæculo non est auditum quod Virgo esset quæ peperit, quod Mater esset quæ Virgo permansit. Nunquam iuxta rerum ordinem virginitas, ubi fecunditas prædicatur, nec fecunditas ubi virginitas integra conservatur. Sola hæc est in qua virginitas & fecunditas obviaverunt sibi. Ibi semel factum est, quod factum non fuerat, nec fiet in æternum, quia nec primam similem visa est, nec habere sequentem.

Tertia est fides & cor humanum, & hæc quidem prima & secunda inferior, sed non minus forsitan fortis. Mirum enim est quomodo cor humanum

In vigilia Nat. Domini, Sermo III. 69

humanum his duobus fidem accomodavit, quomodo credi potuit quòd DEUS homo esset: quòd Virgo manserit, quæ peperisset. Sicut ferrum & testa jungi non possunt, sic & hæc duo nequeunt commisceri, si non misceat glutinum Spiritus sancti. Ergone credendum est, quòd iste DEUS sit, qui ponitur in præsepio, qui vagit in cunis, qui omnium infantium necessitatum iniurias patitur, qui flagellatur, qui conspuitur, qui crucifigitur, qui ponitur in sepulchro, & inter duos lapides concluditur excelsus & immensus? Illane Virgo erit, quæ lactat puerum, cui maritus continuus comes est? in convivio in thalamo? Qui ducit illam in Ægyptum, reducit ab Ægypto, & solus cum sola tam longinquam, tam secretam conficit viam? Quomodo potuit hoc persuaderi generi humano, universo orbi terrarum: Et tamen tam facile, tam potenter persuasum est, ut mihi id credibile faciat credentium multitudo. Iuvenes & virgines, senes cum junioribus elegerunt mille mortibus mori, quàm vel ad momentum ab ista fide deficere.

*manu unio
stupenda.*

*Fidei invicta
vni.*

Et hæc quidem mixtura excellens, sed excellentior secunda, tertia verò excellentissima est. *Primam* auris audivit, sed oculus non vidit: quia auditum est & creditum usque in fines terræ magnum illud pietatis sacramentum: sed tamen oculus (Deus) non vidit absque te, quomodo te intra virginis ventris angustias humano corpori coniunxisti. *Secundam* oculus vidit, quia se fecundam & virginem illa singularis Regina conspexit, quæ conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo: cognovit & Ioseph, non minus testis, quàm custos tantæ virginis. *Tertia* in cor hominis ascendit, cum quod factum est, sicut factum est creditum est: cum magis oraculo quàm oculo credidimus, cum quæ dicta vel facta sunt, tenemus firmissimè, nullatenus dubitantes. In prima vide quid, in secunda per quid, in tertia propter quid Deus dederit tibi. Dedit tibi Christum per Mariam propter sanitatem. In prima remedium est, quia ex Deo & homine cataplasma confectum est, quod sanaret omnes infirmitates tuas. Contusæ sunt autem & commixtæ hæc duæ species in utero Virginis tanquam in mortariolo, sancto Spiritu tanquam pistillo illas suaviter commiscente. Sed quia indignus eras cui donaretur, datum est Mariæ, ut per illam acciperes, quicquid haberes, quæ per hoc quod Mater est, genuit tibi Deum: per hoc quod Virgo est, exaudita est pro reverentia sua in causa tua & totius generis humani. Si sola Mater esset, sufficeret ei ut salvaretur per filiorum generationem; si sola Virgo, sufficeret sibi, nec benedictus fructus ventris eius mundi premium esset. Cum ergo in prima sit remedium, in secunda adiutorium est: quia nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non tran-

*Hec meritò
nos excitent
ad serium &
sedulum vir-
ginis Deipara
cultum.*

firet. In tertia autem meritum est, quia cum hæc firmiter credimus, jam meritum habemus, & in fide sanitas est, quia qui crediderit, salvus erit *P.*

p Marc. 16. c

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI:

S E R M O IV.

HOdiernum quidem sermonem Ordinis nostri consuetudo non exigit, sed crastina opus erit circa Missarum solemnia diutius occupari: & hora brevis sermonis longitudinem non admittet. Propterea non abs re puto preparare hodie corda vestra tantæ solemnitati, præsertim cum sit profundissima sacramenti huius & incomprehensibilis altitudo, & tanquam fons vitæ quo magis hauriatur, eo magis exuberans nunquam valeat exhauriri. Denique scio quemadmodum abundet pro Christo tribulatio vestra, & utinam abundet & consolatio vestra per ipsum. Nam mundialem quidem consolationem vobis offerre nec libet nec licet. Vilis enim est, & ad nihilum utilis huiusmodi consolatio: & (quod magis est metuendum) etiam verè ac salubris consolationis est impedimentum. Propterea qui delectatio est & gloria Angelorum, ipse factus est talus & consolatio miserorum: quia in civitate sua magnus & sublimis valde beatificat cives, ipse in exilio parvulus & humilis valde latificat exules: qui in altissimis est gloria Patris, factus est in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Parvulus enim datus est parvulis, ut magnus detur magnis: & quos justificat parvulus, magnificet postmodum & glorificet magnus & gloriosus. Hinc sine dubio Vas electionis quos de plenitudine parvuli huius acceperat, (licet enim parvulus, sed plenus gratia & veritate, & in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter ^a) hinc utiq; Paulus eruât verbum illud bonum, quod his diebus frequenter audistis: *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.* Gaudete, inquit ^b de exhibitione, iterum gaudete de promissione: quoniam & res plena gaudio, & spes plena gaudio est. Gaudete, quia iam percepistis dona sinistra; gaudete, quia expectatis præmia dexterae. *Læva*, inquit ^c, *eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Læva quidem levat, dextera suscipit. Læva medetur & justificat: dextera amplectitur & beatificat. In læva eius merita, in dextera verò præmia continentur. In dextera, inquam, deliciae, in sinistra sunt medicinae.

*Consolatio
mundi utilis
& inutilis,
imò noxia.*

^a Coloss. 2. b

^b Phil. 4. a*

^c Cant. 2. a*

*Remedii per
Christum allati
contemplatio.*

Sed attende pium Medicum, attende Medicum sapientem. Considera diligentius quam nova medicamina portet, vide quàm non modò pretiosas, sed & speciosas attulerit Medicinas; non solum perutiles ad san-

nitatis

nitatis fructum, sed & delectabiles ad aspectum, & suaves ad gustum. Denique primam eius medicinam, primum quod in sinistra portat, attendes & conceptum invenis sine semine. Intuere obsecro, quale sit illud, quàm novum, quàm admirabile, quàm amabile, quàm jucundum. Quid enim pulchrius quàm generatio casta? Quid gloriosius quàm sancta & sincera conceptio, in qua nihil pudoris est, nihil sordis, nihil corruptionis? At quoniam minus fortassis detineret nos grata licet admiratio novitatis, nisi fructus quoque salutis & utilitatis consideratio animum delectaret, conceptus iste non modò gloriosus in ipsa quasi exteriori specie, sed & pretiosus in interiori virtute: ut secundum quod scriptum est ^d: *In sinistra Domini gloria simul & divitiæ* inveniantur, divitiæ, inquam, salutis, cum gloria novitatis. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi qui solus sine omni illicita & immunda conceptus est voluptate? In ipsa radice & origine mea infectus & inquinatus sum, immunda est conceptio mea, sed est à quo tollatur ista confusio. Ipse eam tollit, in quem solum ipsa non cadit.

1. Conceptus sine pudore.

d prov. 3. b

Divitias salutis habeo, quibus redimam propriæ conceptionis impuritatem, Christi purissimam conceptionem. Adde adhuc, Domine IESU, innova signa, immuta mirabilia: nam priora quæ idem ipsa consuetudine viluerunt. Planè enim Solis ortus & occasus, terræ fecunditas, temporum vicissitudo, miracula sunt & magna miracula, sed totiens hæc videmus, ut iam non sit qui attendat. Innova signa, & immuta mirabilia. Ecce, ait ^e, *nova facio omnia*. Quis hoc ait? Agnus utique *qui sedebat in throno* ^f. Agnus planè totus suavis, totus delectabilis, denique totus unctus. Hanc enim interpretationem habet nomen eius, quod est Christus. Cui poterit asper aut durus videri, qui nec ipsi Matri in nativitate quicquam asperitatis, quicquam intulit læsionis? O nova verè miracula: Conceptus fuit sine pudore, partus sine dolore. Mutata est in Virgine nostra maledictio Evæ. Peperit enim filium sine dolore. Mutata est, inquam, maledictio in benedictionem, & sicut prædictum est per Angelum Gabrielem ^g: *Benedicta tu in mulieribus*. O beata, sola inter mulieres benedicta, & non maledicta, sola à generali maledicto libera, & dolore parturientium aliena. Nec mirum, fratres, si dolorem non intulit Matri, qui dolores totius mundi tulit, secundum quod Esaias ait ^b: *Quia verè languores nostros ipse tulit*. Duo sunt quæ timet humana fragilitas, pudor, & dolor. Utrumque Christus tollere venit, unde & utrumque suscepit, quando (ut cætera sileam) morte, & morte turpissima condemnatus est

e Esa. 43. o
f Apoc. 5. b

2. Partus sine dolore.

g Luc. 1. c

b Esa. 53. b

est ab iniquis. Itaque ut fiduciam nobis daret quòd tolleret hæc à nobis, priùs Matrem suam immunem ab utroque servavit, ut nec in conceptu quicquam pudoris, nec in partu quicquam doloris existeret.

3. *Maternitas
sine corruptione.*

Accumulantur adhuc divitiæ, crescit gloria, innovantur signa, & miracula immutantur. Non solum sine pudore conceptus, & sine dolore partus, sed & mater est sine corruptione. O verè novitas inaudita! Virgo peperit, & post partum inviolata permansit, fecunditatem prolis cum carnis integritate, & gaudium matris habens cum virginitatis honore. Iam securus expecto promissam mihi gloriam incorruptionis in carne mea, quandoquidem conservata per eum est incorruptio etiam in Matre sua. Facile erit ei per quem Mater ipsa incorruptionem non perdidit pariendo, ut & corruptibile hoc incorruptionem induat resurgendo.

4. *Proles sine
omni labe
peccati.*
i Job. 15. b

Ioan. 1. d

Habes tamen adhuc maiores divitias, habes gloriam ampliolem. Mater est sine corruptione virginitatis, filius sine omni labe peccati. Non cadit in matrem Evæ maledictio, non cadit in prolem generalis illa conditio, de qua dictum est per Prophetam ⁱ: *Nemo mundus à sorde, nec infans, cuius est unius diei vita super terram.* Ecce infans sine sorde, solus inter homines verax, imò & veritas ipsa. Ecce Agnus sine macula, Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Quis enim peccata melius tolleret, quàm is in quem peccatum non cadit? Ille sine dubio lavare me potest, quem constat inquinatum non esse. Hæc manus opertum luto detergat oculum meum, quæ sola sine pulvere est. Ille mihi festucam educat de oculo, qui non habet trabem in suo: imo iste trabem educat de meo, qui nec exiguum pulverem habet in suo.

k Luc. 1. d
l Psal. 15. c

*Arcanum
nostre salutis*

5. *Humilitas
Salvatoris in
nativitate.*

Vidimus certè divitias salutis & vitæ. Vidimus gloriam eius, gloriam quasi Unigeniti à Patre. Quæris à quo Patre? *Et filius Altissimi vocabitur.* Manifestum est quis Altissimus sit. Sed ne quis remaneat locus dissimulationis: *Quod ex te nascitur sanctum* (ait Angelus Gabriel ad Mariam ^k) *vocabitur filius Dei.* O verè sanctum! Non dabis, Domine, sanctum tuum videre corruptionem ^l, quod nec Matri quidem abstulit incorruptionem. Crescunt miracula, multiplicantur divitiæ, thesaurus aperitur. Quæ generat, & mater & virgo est; qui generatur, & Deus & homo est. Sed nunquid dabitur sanctum canibus, aut margaritæ porcis? abscondatur certè thesaurus noster in agro, & pecunia nostra in sacculo reponatur. Operiatur conceptus sine semine, Matris desponsatione, partus sine dolore, vagitibus parvuli & mœrore. Abscondatur & parturientis incorruptio legali purificatione; Infantis innocentia solita circumcissione. Absconde, inquam, absconde Maria novi solis fulgorem,

rem, pone in præsepio, involve pannis infantem. Nam & ipsi panni divitiarum nostrarum sunt: pretiosiores siquidem panni Salvatoris omni purpura, & gloriosius hoc præsepe auratis regum foliis, ditior denique Christi paupertas cunctis opibus, cunctisque thesauris sæculi. Quid enim humilitate ditius, quid pretiosius invenitur, qua nimirum regnum coelorum emitur, & divina gratia acquiritur? Sicut scriptum est ^l: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Et apud Apostolum ^m: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Habes commendatam à Deo humilitatem in Nativitate. In hac enim exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, & habitu inventus ut homo.

Humilitate nihil ditius aut pretiosius.

^l Matt. 5. 3.

^m Iacob. 4. 6.

Vis adhuc pretiosiores divitias & super excellentem gloriam invenire? Habes charitatem in passione. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* ⁿ. Hæ divitiarum salutis & gloriarum, sanguinis pretiosus quo redempti sumus, & crux dominica, in qua cum Apostolo gloriamur. *Mibi, inquit* ^o, *absit gloriari, nisi in cruce Domini mei Iesu Christi.* Et dicebat ^p: *Nihil arbitratus sum me scire inter vos nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum.* Ipsa est læva Christus Iesus, & hic crucifixus: nam dextera quidem Christus Iesus, & hic gloriosus. *Christum inquit, Iesum, & hunc crucifixum.* Fortasse crux ipsa nos sumus, cui Christus memoratur infixus. Homo enim formam crucis habet: quam si manus extenderit, exprimet manifestius. Loquitur autem Christus in Psalmo ¹: *Infixus sum in limo profundi.* Limum quidem nos esse manifestum est, quoniam de limo plasmati sumus. Sed nunc quidem limus paradisi fuimus, nunc verò limus profundi. *Infixus sum, inquit, non pertransii, non recessi. Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi* ^r. Ipse est enim Emmanuel, nobiscum DEUS. Nobiscum utique, sed per sinistram. Sic enim olim Thamar pariente ^s, Zara prius solam protulit manum, quæ in Sacramento Dominicæ passionis coccone alligata est filo.

Charitas Christi in passione.
ⁿ Ioan. 15. 13.

^o Gal. 6. d
^p I. Cor. 2. 3

Homo in corpore suo formam crucis habet.

^q Psal. 68. 2

^r Matt. 28. d
^s Gen. 38. g

Itaque iam quidem tenemus sinistram, sed adhuc clamare necesse est: Operi manuum tuarum porriges dexteram ^t: Nam delectationes in dextera tua usque in finem ^u. Domine, ostende nobis dexteram, & sufficit nobis. *Gloria, inquit* ^x, *& divitia in domo eius*, utique qui timet Dominum. Sed in domo tua Domine quid? Profectò gratiarum actio, & vox laudis. Beati qui habitant in domo tua Domine ^y, &c. Oculus enim non vidit, auris non audivit, & in cor hominis non ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se ^z. Lux est enim in accessibilibus, pax est quæ exuperat omnem sensum, fons est qui ascensum nescit, sed descensum. Non vidit oculus lucem inaccessibilem, non audivit

^t Iob. 14. e
^u Psal. 15. c
^x Psal. 111. a
Maiestas Christi in gloria.
^y Psal. 83. a
^z I. Cor. 2. e

auris pacem incomprehensibilem. Speciosi quidem pedes evangelizan-
 tium pacem ^a, sed licet in omnem terram exierit sonus eorum; pax ta-
 men quæ exuperat omnem sensum, nec ab ipsis quanta erat potuit capi,
 nedum aliorum auribus tradi. Ait etiam paulus ipse ^b, *Fratres, ego me
 non arbitror comprehendisse*. Fides quidem ex auditu, auditus autem per
 verbum Dei ^c: sed fides non species, & promissio non exhibitio pacis.
 Et quidem pax nunc est etiam in terra hominibus bonæ voluntatis: sed
 quid est pax ista ad illius plenitudinem & supereminentiam pacis? Unde
 & ipse Dominus ait ^d: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*. Meæ,
 siquidem quæ exuperat omnem sensum, & est pax super pacem, nec-
 dum capaces estis: propterea do vobis patriam pacis, & relinquo inte-
 rim viam pacis.

Sed quid est quod diximus, *In cor hominis non ascendit*? Utiq; quia
 fons est, & ascensum nescit. Scimus enim quia fontium natura est rivos
 sectari convallium, montium ardua declinare, sicut scriptum est ^e: *Qui
 emittit fontes in convallibus, inter medium montium pertransibunt aquæ*. Hoc
 autem est unde admonere sapius studeo vestram charitatem, quia Deus
 superbis resistit, humilibus autem dat gratiam ^f. Fons enim ad altiora
 non ascendit, quàm sit locus eius unde procedit. Sed videri potest secun-
 dum hanc regulam non impediri à superbia vias gratiæ, præsertim quod
 ille primus superbus, qui secundum Scripturam ^g, *rex est super omnes fi-
 lios superbiæ*, dixisse non legitur: *Altior ero, sed, ero, inquit, similis Altis-
 simo* ^h. Attamen non mentitur Apostolus ⁱ, *quoniam ille extollitur supra
 omne quod creditur aut quod colitur Deus*. Horret humanus auditus ver-
 bum, sed utinam horreat similiter animus cogitatum malignum pariter
 & affectum. Dico enim vobis quod non tantum ille, sed & omnis super-
 bus extollitur supra Deum. Vult enim Deus fieri voluntatem suam, &
 superbus vult fieri suam. Iam videtur æqualitas: sed attende malè con-
 gruam proportionem. Deus quidem in his tantum quæ ratio approbat,
 suam vult fieri voluntatem, superbus verò & cum ratione & contra ra-
 tionem. Vides quoniam altitudo est, & non illuc perveniunt fluentia gra-
 tiæ. *Nisi conversi fueritis*, inquit ^j, *& efficiamini sicut parvulus iste* (se
 autem dicit, qui est fons vitæ, in quo habitat & unde manat plenitudo
 omnium gratiarum) *non intrabitis in regnum cælorum*. Para proinde rivu-
 los, aggeres terrenæ & elatæ cogitationis disperge, conformare filio homi-
 nis, non primo homini: quia fons gratiæ in cor hominis carnalis scilicet
 & terreni non ascendit. Oculum quoque purga, ut videre possis merif-
 simam lucem: & aurem tuam inclina ad obediendum, ut quandoq; per-
 venias ad quietem perpetuam, & pacem super pacem. Lux enim est pro-
 pter

^a Rom. 10. c

^b Phil. 3. c

^c Rom. 10. c

Pax plena & perfecta alteri vite reservatur.

^d Ioan. 14. d

^e Psal. 103. b

^f Iacob. 4. b

^g Iob. 41.

^h Esa 14. d

ⁱ 2. Thef. 2. *Detestatio superbiæ.*

Non tantum diabolus, sed & omnis superbus extollitur supra Deum.

^j Matt. 18. a.

In vigilia Nat. Domini, Sermo V. 75

pter serenitatem, pax propter tranquillitatem, fons propter affluentiam & aternitatem. Fontem assigna Patri ex quo nascitur Filius, & procedit Spiritus sanctus; lucem Filio, qui est utique candor vitæ aternæ, & lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum; pacem spiritui sancto, qui nimirum super humilem & quietum requiescit. Nec hoc dico tanquam propria ista sint singulorum, nam & Pater lux est ut fit Filius lumen de lumine, & Filius pax est, pax nostra qui fecit utraque unum, & Spiritus sanctus fons est aquæ salientis in vitam aternam.

Fons Pater,
lux Filius
pax Sp. S.

Sed quando ad hoc pervenimus? Quando adimplebis me, Domine, lætitia cum vultu tuo? Gaudemus in te, quoniam visitasti nos oriens ex alto, iterum gaudemus expectantes beatam spem in adventu secundo. Sed quando veniet plenitudo lætitiæ non de memoria, sed de præsentia: de exhibitione, non de expectatione? *Modestia vestra*, ait Apostolus ^g, **g Phil. 4. a*
nota sit omnibus hominibus, Dominus prope est. Dignum est enim ut & modestia nostra nota sit, sicut Domini Dei nostri modestia cunctis innotuit. Quid enim magis incongruum, quàm ut immoderatè agat homo, conficius propriæ infirmitatis, quandoquidem apparuit inter homines modestus Dominus maiestatis? *Discite*, inquit ^b, *a me quia mitis sum, & humilis corde*, ut possit etiam modestia vestra innotescere cæteris. Iam quod sequitur, *Dominus prope est*, de dextera debet intelligi. Nam de sinistra ipse loquitur ^z: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Prope est Dominus, fratres mei, nihil solliciti sitis: in proximo est & citius apparebit. Nolite deficere, nolite lassari: quærite eum dum inveniri potest, invocate eum dum prope est. Prope est Dominus his qui tribulato sunt corde, prope est expectantibus eum, expectantibus eum in veritate. Denique vis nosse quàm propè est? Audi sponsam de sponso canentem ^k: *Quoniam ecce stat post parietem.* Parietem istum, corpus tuum intellige, quod obstaculum impedit, ut eum qui propè est, nondum valeas intueri. Propterea Paulus ipse dissolvi cupit ^l, & cum Christo esse: & exclamans miserabiliùs, *Infelix*, inquit ^m, *ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Sic & Propheta in Psalmo, *Educ*, inquit ⁿ, *de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo.*

^b Matt. 11. d

ⁱ Matt. 28. d

Psal. 35. d

^k Cant. 2. c

^l Phil. 1. d

^m Rom. 7. d

ⁿ Psal. 101. b

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI

SERMO V.

Sanctificamini hodie ^a, & esote parati: die enim crastina videbitis maiestatem DEI in vobis ^{*}. Celebraturi Dominicæ Nativitatis ineffabile Dom.

^a Levit. 20. a

^{*} Resp in Vigil. Nativ.

K 2

6 Levit. 19. a

Sanctificatio
legalis & car-
nalis Patribus
vet. test. usi-
tata.

At nunc spi-
ritualis &
interna neces-
saria.

6 Matt. 5. a

Filii huius
saeculi in nocte
& tenebris
dequunt.

4 1. Tess. 5. b

6 1. Pet. 5. b

f Actor. 2. b

g Rom. 13. d

Defileria &
peccata sunt
opera tene-
brarum.

ineffabili sacramentum, jure quidem monemur, fratres in omni sanctificatione preparari. Adest enim Sanctus sanctorum, adest ipse qui dixit ^b: *Sancti estote, quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester.* Alioquin quomodo non dabitur sanctum canibus, & margarita porcis, nisi prius illi ab iniquitate, isti ab illicita voluptate purgati de cætero tota sollicitudine fugiant, illi quidem vomitum, isti volutabrum luti? Suscepturus olim divina mandata carnalis Israel, sanctificabatur in iustitiis carnis, in baptismatibus variis, in muneribus & hostiis, quæ non poterant iuxta conscientiam perfectum facere fervientem. Verum hæc quidem omnia transiere, nimirum usque ad tempus correptionis imposita, quod utique iam advenit. Opportunè igitur ex hoc iam perfecta nobis indicitur sanctificatio, interna mandatur ablutio, exigitur munditia spiritualis, dicente Domino ^c: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Ad hoc vivimus Fratres, ad hoc nati, ad hoc vocati sumus, ad hoc nobis dies hodiernus illuxit. Erat aliquando nox, quando nemo poterat hæc operari. Erat nox in universo orbe ante veri luminis ortum, ante Christi nativitatem. Erat nox etiam singulis quibusque nostrum ante suam cuiusque conversionem, & internam regenerationem.

An non profundissima nox, & densissimæ tenebræ erant super universam faciem terræ, cum olim patres nostri factitios colerent Deos, & infano penitus sacrilegio ligna & lapides adorarent? An non etiam cuique nostrum caliginosa nox erat, cum tanquam sine Deo in hoc sæculo viveremus, cum ambularem post concupiscentias nostras, cum sectaremur carnis illecebras, cum obtemperarem desideriis sæcularibus, cum exhiberemus membra nostra arma iniquitatis peccato, cum servireremus iniquitati ad iniquitatem in quibus nunc merito erubescimus tanquam operibus tenebrarum? *Qui dormiunt, nocte dormiunt*, Apostolus ait ^d: *& qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt.* Et hæc quidem fuistis, sed excitati estis, sed sanctificati estis, si tamen filii lucis estis, & filii diei, non noctis neque tenebrarum. Siquidem præco diei est etiam qui clamat ^e: *Sobrii estote, & vigilate.* Et Iudæis loquebatur in Pentecoste de condiscipulis: *Quomodo hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia* ^f? Hoc enim est quod ait eius Coapostolus ^g: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic ut in die honestè ambulemus.* Abjiciamus, inquit, opera tenebrarum, somnolentiam scilicet & ebrietatem, (quoniam, ut supra meminimus, qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt) ut tanquam in die non dormitemus, sed ambulemus: atque hoc quidem honestè, non temulentè. Vides hominem cuius ad omne bonum dormitat anima eius

præ

In vigilia Nat. Domini, Sermo V. 77

præ tædio : in tenebris est usque adhuc. Vides inebriatum absinthio, sapientem plusquam oportet, non ad sobrietatem, cuius nec oculus visu, nec auris impleatur auditu, qui pecuniam aut simile aliquid diligens, non satietur, longam instar hydropici sitim bibens? filius noctis est & tenebrarum. Nec facile separantur hæc duo, dicente scriptura: *Quoniam in desideriis est omnis otiosus*, hoc est, in ebrietate omnis somnolentus. Sanctificemur ergo hodie, & parati simus, parati quidem hodie nocturnum excutiendo soporem. Porro sanctificati nihilominus tamquam in die ab ebrietate nocturna, cupidinis noxiæ frænando furorem. In his enim duobus mandatis tota lex pendet, & prophetæ, quæ sunt declinare à malo, & facere bonum.

Verùm hoc hodie : nam crastina nec in sanctificatione erit, nec in præparatione, sed in visione utique maiestatis. *Crastina* (inquit) *die videbitis maiestatem Dei in vobis*. Hoc est quod ait Patriarcha Iacob : *Cras mihi respondebit iustitia mea*. Hodie enim iustitia colitur, cras respondebit : hodie exercetur, cras fructificabit. Alioquin quod non seminaverit homo, nec metet. Nec enim tunc videbit maiestatem, qui contempserit interim sanctitatem : nec orietur ei Sol gloriæ, cui Sol iustitiæ ortus non fuerit : nec illucescet ei dies crastina, cui non luxerit hodierna. Nimirum idem ipse, qui hodie quidem nobis factus est à DEO Patre iustitia, apparebit cras vita nostra, ut & nos cum eo appareamus in gloria. Hodie enim parvulus nascitur nobis, ut non apponat homo magnificare seipsum, sed convertamur magis, & efficiamur sicut parvuli : cras exhibebitur magnus Dominus & laudabilis nimis, ut ipsi quoque magnificemur in laude, cum videlicet erit unicuique laus à Deo. Nimirum quos hodie iustificaverit, cras magnificabit, & consummationi sanctitatis succedet visio maiestatis. Nec inanis visio, quæ non nisi in similitudine constat : similes enim ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Unde & hic quoque non simpliciter dicitur, *Videbitis maiestatem*, sed additur signanter, *in vobis*. Hodie nimirum tanquam in speculo nos in eo videmus, dum nostra suscipit : cras videbimus enim in nobis, quando iam sua donabit, cum ostendet nobis seipsum, & assumet nos ad seipsum. Hoc est quod transeuntem sese ministraturum fore promisit, de cuius interim plenitudine accepimus, non sanè gloriam pro gloria, sed gratiam pro gratia : sicut scriptum est : *Gratiam & gloriam dabit Dominus*. Ne ergo contempnas priora munera, si sequentia concupiscis : nec fastidias prius edulium, si vis accipere quæ sequuntur. Vel pro ipso ferculo in quo apponitur, quod apponitur sumere non recuses. Ferculum enim imputribile fecit sibi Pacificus noster, corpus incorruptibile

Eccli. 33.

Gen. 30. c

Via sanctitatis tendendum ad visionem maiestatis.

Hodie vitam presentem, cras futuram designat.

Luc. 12.

Psal. 83. c

m Psal. 15. c

Luc. 1. d

aprans sibi : in quo salutis epulas ministrat. *Non dabis, inquit^m, sanctum tuum videre corruptionem.* Illud utique de quo Gabriel ad Mariamⁿ, *Quod nascetur, ait, ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.*

Ab hoc igitur sancto hodie sanctificemur, ut maiestatem eius, ubi dies illa aspiraverit, videamus. Siquidem dies sanctificatus illuxit nobis, dies salutis, non gloriae aut felicitatis. Denique donec passio sancti sanctorum annuncietur, qui nimirum in Parasceve passus est, id est, in die preparationis, merito omnibus dicitur, *Sanctificamini hodie, & estote parati.* Sanctificamini magis ac magis de virtute in virtutem proficiendo : & estote parati perseverando. In quibus tamen sanctificabimur?

s Eccli. 45. a
sine fide Deo placere impossibile, sine lenitate hominibus.

Legi de quodam, dicente scriptura^o : *Quoniam in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum* : neque enim hominibus sine lenitate, non plus quam Deo sine fide, placere possibile est. Merito sane in his monemur esse parati, quibus & Deo conveniamus, cuius maiestatem visuri sumus : & nobis invicem, ut in nobis eam pariter videamus. Propterea siquidem oportet nos providere bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, ut non tantum regi nostra, sed & concivibus & commilitonibus nostris grati esse possimus.

p Act. 15. c

q Matt. 5. a

r Psal. 39. d

Fiducia in Deum.

s 1. Petr. 5. b
sibi ipsi fidere perfidia est.

Et quidem ante omnia fides quaerenda est, de qua legitur^p : *Fide mundans corda eorum.* *Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Crede ergo te Deo, committe te ei, iacta in eum cogitatum tuum, & ipse te enutriet ; ut fiducialiter & fideliter dicas^r : *Dominus sollicitus est mei* : neque enim hoc sapiunt homines amantes seipsum, homines sciolli, & solliciti pro se ipsis, curam carnis perficientes in desideriis, surdi ad vocem dicentis^s : *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum ; ipsi enim cura est de vobis.* Nam sibi quidem ipsi fidere, non fidei, sed perfidiae est : nec confidentiae, sed diffidentiae magis, in semetipso habere fiduciam. Is verè fidelis est, nec sibi credit, nec in se sperat, factus sibi tanquam vas perditum, sed sic perdens animam suam, ut in vitam aeternam custodiat eam. Porro id quidem sola facit humilitas cordis, ut non sibi fidelis anima innitatur, sed deserens semetipsam ascendat iam de deserto in nixa super dilectum atque adeo deliciis affluens.

Ad perfectam sanctificationem etiam mansuetudo necessaria.

t Matt. 11. d

Sane ut perfecta sit sanctificatio, etiam mansuetudinem & socialis vitae gratiam à Sancto sanctorum discamus oportet, sicut ipse ait^t : *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Quid enim huiusmodi hominem dicere prohibet deliciis affluentem, qui suavis & mitis & multae misericordiae, omnibus omnia factus est, & universos profundit oleo quodam mansuetudinis & lenitatis, quo sic infusus est, sic perfusus etiam & superfusus, ut stillare videatur undique ? Felix qui gemina hac sanctificatione

tione

In vigilia Nat. Domini, Sermo V. 79

tione paratus dicere potest ^u: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Habet hodie quidem fructum suum in sanctificationem, crastina die finem habiturus vitam æternam. Videbit enim maiestatem Dei, quod utique vita æterna est: sicut & veritas ait ^x: *Hæc est vita æterna ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.* Reddet ei coronam iustitiæ iustus iudex in illum diem, cui sanè altera non succedet. Tunc videbit & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor ipsius. Quousque dilatabitur? Usque ad videndam in se maiestatem Dei. Nolite arbitrari fratres, quòd illam vobis promissionem verbis explicare possimus.

^u Psal. 56. b

^x Ioan. 17. a

Sanctificamini hodie, & estote parati: crastina die videbitis & gaudebitis: & gaudium vestrum implebitur. Quid enim maiestas illa non impleat? Etiam superimplebit & supereffluet, quando mensuram bonam & confertam & coagitatam & supereffluentem dabunt in sinus vestros. Usque adeò quidem supereffluet, ut supra modum in sublimitate excedat, non modo merita, sed & vota, sicut verè potens est facere suprà quàm nos intelligere aut sperare possumus. Nam desideria quidem nostræ in tribus maximè constituta videntur, quod decet, quod expedit, quod delectat. Hæc sunt quæ concupiscimus, omnes quidem omnia, sed aliis magis hoc, alius illud. Ille sic deditus est voluptati, ut nec honestatem satis reputet, nec utilitatem: ille quæstui magis incubans & honestum dissimulat, & iucundum: ille voluptatis pariter & utilitatis negligentior, solum vel maximè honorem sectatur. Nec verò reprehensibile desiderium horum, sed si ibi quæreremus ea, ibi verè inveniremus. Hæc enim ubi verè sunt, unum sunt: atque ipsum utique summum bonum, summa utilitas, summa gloria, summa voluptas. Atque hæc quidem quantum interim capere possumus, expectatio nostra est, & promissa nobis visio maiestatis in nobis, ut Deus sit omnia in omnibus, omne iucundum, omne utile, omne honestum.

*Futura vite
quanta bona
seu premia,
y Luc. 6. f*

*Triplex bonorum
genus appetunt homines:
honestum,
utile, delectabile.*

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI:

*De Annuntiatione ipsius,
S E R M O VI.*

AUditum audivimus plenum gratiæ dignum acceptione: *Iesus Christus filius Dei in Bethlehem Iudæ nascitur.* Anima mea liquefacta est in sermone isto, sed & spiritus meus in præcordiis meis æstuat, iucunditatem hanc & exultationem solito vobis desiderio eructare festinans. Iesus interpretatur Salvator. Quid tam necessarium perditis, quid tam optabile miseris, quid tam utile desperatis? Alioquin unde salus, unde vel tenuis aliqua spes salutis in lege peccati, in corpore mortis, in

*Christus qualis
Salvator
sive medicus,
malitia*

malitia hac diei & loco afflictionis, nisi nova nobis & insperata nascetur? At tu fortè salutem optas, sed curationis acerbiter teneritudinis pariter & ægritudinis propriæ conscius reformidas? Ne timeas, Christus est suavis planè, & mitis, multæ misericordiæ, unctus oleo lætitiæ præ participibus suis, eis nimirum, qui licet non ipsam plenitudinem, de plenitudine tamen huius accipiunt participium unctionis. Ne verò suavem audiens inefficacem fore autumes Salvatorem, additur etiam, *filius DEI*. Qualis enim Pater, talis Filius, qui subest cum voluerit posse. Aut forsitan utilitate salutis & iucunditate unctionis audita, nescio quid submurmuras, puto etiam de honestate sollicitus. Salvatorem tibi gratularis adesse, utpote iacens paralyticus in grabato, aut magis inter Hierusalem & Hiericho semivivus in via. Amplius autem lætaris nec durum esse medicum, nec gravibus uti medicinis, ne tibi forsitan intolerabilior videatur brevis ipsa curatio, quàm diuturna ægritudo. Sic nimirum, sic usque hodie multi pereunt medicum fugientes, quod IESUM quidem noverint, sed Christum nesciant, humano sensu de multitudine & malignitate morborum, paratæ sibi medelæ molestiam æstimantes.

Iam verò si certus es de Salvatore, & nihilominus Christum esse cognoscis non utentem cauterio, sed unguento; non ustione, sed unctione curantem: unum adhuc arbitror ingenuam posse movere creaturam, ne fortè (quod absit) Salvatoris huius non satis condigna videatur esse persona. Puto tamen non usque adeo ambitiosus es & gloriæ cupidus, aut zelator honoris, ut ab uno quopiam è conservis tuis si præstare possit hanc gratiam suscipere detractares. Nam si Angelus aut Archangelus esset, vel ex superiori quovis ordine Spirituum beatorum, multo minus animositas tua, quod causaretur, haberet. Nunc autem tanto ampliore tibi devotione suscipiendus est iste Salvator, quanto differentius præ cæteris omnibus nomen hæreditavit IESUS Christus filius DEI. Et vide si non evidentius hæc tria ad pastores loquens Angelus commendavit, gaudium magnum quod evangelizabat, exponens: *Quia, inquit, natus est vobis hodie Salvator qui est Christus Dominus.* Exultemus igitur, Fratres, in hac nativitate, & multipliciter gratulemur in ea, quam & salutis utilitas, & unctionis suavitas, & filii Dei maiestas tam eleganter illustrat, ut nihil desit ex omnibus quæ desiderantur, nec commodum, nec iucundum, nec honestum. Exultemus, inquam, ruminantes, intra nosmetipsos, & invicem eructantes suave verbum, eloquium dulce; *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.*

Luc. 2.
In Christo
salvatore tria
consideranda.

Nec mihi quis ad ista respondeat indevotus, ingratus, irreligiosus: Non est hoc novum, olim auditum est, olim factum est; olim natus est
Christus.

In vigilia Nat. Domini, Sermo VI. 81

Christus. Ego enim dico, olim & ante. Nec mirabitur olim & ante, cui propheticū illud occurrerit: ^b *In æternum & ultra.* Natus est ergo Christus non modò ante hæc nostra tempora, sed ante tempora universa. Verum illa quidem nativitas posuit tenebras latibulū suum, imò verò lucem magis habitat inaccessibilem: latet in corde Patris, in monte umbroso & condenso. Ut ergo aliquatenus innotesceret, natus est; & in tempore natus ex carne, natus in carne factum est Verbum caro. Quid tamen mirum si usque hodie dicitur in Ecclesia, *Christus Filius DEI nascitur*, quando tam longè antea dicebatur (haud dubium quin de ipso) ^c *Puer natus est nobis?* Olim ^e Esai. 7. b
coepit audiri verbum hoc, & nemo Sanctorum aliquando fastidivit. Si quidem IESUS Christus Filius D E I, heri & hodie & in æternum. Hinc nimirum primus homo omnium viventium pater, magnum eructans sacramentum, quod in Christo & in Ecclesia Apostolus postmodum evidentius commendavit, *Relinquet ait* ^d, *homopatrem & matrem, & adha-* ^d Ephes. 5. g
rebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. ^e Gen. 2. d.

Hinc nihilominus Abraham pater omnium credentium exultavit, ut videret diem hunc, & vidit, & gavisus est ^e. Alioquin quando servum ^e Ioan. 8. g
iurantem sibi per Deum cœli, sub femore suo manum ponere præcepisset, nisi ipsum utique Deum cœli ex eodem nasciturum femore prævidisset ^f? Hoc quoque consilium cordis sui homini secundum cor suum ^f Gen. 24. a
revelavit Deus, qui iuravit veritatem, & non frustrabitur eum: *De fructu,* ^f Patrum antiquorum desideria erga Christum nasciturum
inquitur ^g, *ventris tui ponam super sedem tuam.* Unde & in Bethleem ^g *Inda nascitur* (sicut ait Angelus) *civitate David* ^h, utique propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones Patrum. Hoc etiam multifariè, ^g Psal. 131. b
multisque modis, cæteris revelatum est Patribus & Prophetis ^h. Absit ^h Luc. 2. a
autem ut à diligentibus Deum aliquando fuerit negligenter auditum, nisi fortè negligere videbatur, qui dicebat ⁱ: *Obsecro Domine, mitte quem* ⁱ Heb. 1
missurus es: aut fastidire, qui clamabat ^k: *Vinam dirumperes cœlos & descenderes,* cæteraque similia. Id ipsum deinde Apostoli sancti viderunt ^k Exod. 4. c
& audierunt, & manus eorum tractaverunt de verbo vitæ, quibus singulariter aiebat ^l: *Beati oculi qui vident quæ vos videtis.* Postremo hoc ^l Esai. 64. a
idem nobis quoque servatum est fidelibus, utique thesauris fidei commendatum, ipso æquè dicente ^m: *Beati qui non viderunt, & crediderunt.* ^m Matt. 13. c
Pars nostra hæc in verbo vitæ. Nec sanè contemptibilis, ex qua nimirum vivitur, & qua vincitur mundus: quoniam iustus ex fide vivit ⁿ. Et hæc ⁿ Ioan. 20. g
est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Hæc est quæ velut quoddam æternitatis exemplar præterita simul & præsentia ac futura sinu quodam vastissimo comprehendit, ut nihil ei prætereat, nihil pereat, præceat nihil. ^o Abac. 2. a

Sermones S. Bernardi.

L

Merito

p Psal. 72. d
q Psal. 61. a

r Eccl. 19. d

s Psal. 89. a

t Ioan. 20.

U Maius est fide-
dere, quam
videre.

Mysterium
nativitatis et-
si semel olim
peractum, ta-
men etiam de-
bet hodie no-
vum videri.

Merito proinde in testimonium fidei vestrae, ubi facta est vox annunciationis huius in auribus vestris, exultastis in gaudio, egistis gratias, prostrati solo tenus adorastis, concurrentes, velut sub umbra alarum eius, & sub pennis eius sperantes. Nunquid non singulari nativitate Salvatoris audita, clamastis in cordibus vestris dicentes *P*: *Mihi autem adhaerere Deo bonum est?* Aut potius illud quod idem Propheta ait *Q*: *Deo subiecta esto anima mea?* Infelix nimirum: quisquis fide prostratus, corde rigido corpus humiliavit. *Est enim qui humiliatur nequiter, interiora autem eius plena sunt dolo*. Quisquis enim necessitatem suam minus considerat, minus sentit incommoda, minus pericula pavet, minus devotè confugit ad remedia ortae salutis, minus affectuosè se subicit Deo, minus fideliter pfallit *S*: *Domine refugium factus es nobis*. Huius adoratio minus accepta, huius prostratio minus verax, huius humiliatio minus habens, huius etiam victoriosa minus, imò & minus vivida fides. Quid tamen dicit *T*? *Beati qui non viderunt, & crediderunt*. Quasi non videatur ipsum credere, quodammodo iam videre. Sed advertite diligenter cui & quando dictum sit, ei utique, qui arguebatur, quod, quia vidisset, credidisset. Neque enim idipsum est vidisse, & ideo credidisse, quod credendo vidisse. Alioquin Abraham pater, quonam modo Dominicum hunc vidisse diem, nisi credendo, credendus est? Sed & illud quomodo accipietur quod hac nocte cantatum est nobis: *Sanctificamini hodie & estote parati, crastina enim die videbitis maiestatem Dei in vobis*: si non mente videre est, pia devotione representare & recolere fide non ficta, magnum illud magnae pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, praedicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria?

Semper igitur novum, quod semper innovat mentes: nec unquam vetus, quod fructificare non cessat, quod in perpetuum non marcescit. Hoc est enim sanctum, quod non datur videre corruptionem. Hic novus homo, qui nullius unquam vetustatis capax, etiam eos quorum inveteraverunt omnia ossa, in veram vitae transferat novitatem. Inde est, quod etiam in praesenti tam iucundissima annunciatione (si advertistis) congruè satis dicitur non tam natus esse quam nasci. *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudae*. Sicut enim quodammodo immolatur adhuc quotidie, donec mortem eius annunciamus; sic videtur & nasci, dum fideliter representamus eius nativitatem. Die igitur crastina videbimus maiestatem Dei, sed sanè in nobis, non in seipso, utique maiestatem in humilitate, virtutem in infirmitate, in homine Deum. Ipse est enim Emmanuel, quod interpretatur *nobiscum Deus*; Et evidentius audi; *Verbum*, inquit,

In vigilia Nat. Domini, Sermo VI. 83

Inquit ^a, caro factum est, & habitavit in nobis. Denique ex tunc & deinceps videmus gloriam eius, sed gloriam quasi unigeniti à Patre, utique plenum gratiæ vidimus, & veritatis. Non enim gloriam potestatis aut claritatis, sed gloriam paternæ pietatis, gloriam gratiæ de qua Apostolus: ^a Ephes. 1. a in laudem, inquit ^x, gloriæ gratiæ suæ.

Sic ergo nascitur. Sed ubi putas? In Bethleem Iudæ: neque enim decet nos ita Bethleem præterire. *Transseamus usque Bethleem*, dicunt pastores ^y, non Bethleem pertransseamus. Quid enim si pauper viculus est? ^y Luc. 2. *Locus humilis nati Salvatoris.* Quid si videtur minima in Iudæa? Ne id quidem incongruum ei qui cum dives esset, propter nos factus est pauper: & cum esset magnus Dominus & laudabilis nimis, parvulus natus est nobis. Et dicebat ^z, *Beati pauperes spiritu*, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Itemque: *Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut puer iste, non intrabitis in regnum cælorum* ^a. ^a Matt. 5. a ^a Matt. 18. a Unde etiam stabulum elegit & præsepe, utique domum luteam, & divorium iumentorum, ut hunc esse scias qui de stercore erigit pauperem, & salvos facit homines & iumenta.

Utinam autem inveniamur & nos Bethleem Iudæ, ut in nobis quoquo dignetur nasci, & audire mereamur ^b, *Quia vobis timentibus Deum orietur sol Iustitiæ!* Forte enim est hoc quod supra meminimus, ad videndam in nobis Domini maiestatem & sanctificatione opus esse, & præparatione. Nam & iuxta Prophetam ^c *facta est Iudæa sanctificatio eius*, quia videlicet omnia in confessione lavantur: & *domus panis* quod Bethleem sonat, ad præparationem fortasse videtur magnopere pertinere. Quomodo enim ille paratus est, ut excipere tantum hospitem possit, qui dicit ^d: *Quia non est in domo mea panis?* Denique quia imparatus erat quidam, necesse habuit amici ostium clausum media nocte pulsare, & dicere ^e: *Quia amicus meus venit ad me de via, & non habeo quod ponam ante illum.* *Paratum cor eius sperare in Domino*, ait Propheta ^f, haud dubium quin de iusto loquens. *Confirmatum est cor eius, non commovebitur.* Non est paratum cor quod non est confirmatum. Scimus autem, ipso eodem teste Propheta ^g, quod *panis cor hominis confirmet*. Non est ergo paratum, sed aridum & exangue cor eius, qui oblitus est comedere panem suum. Est autem paratus & non turbatus, ut custodiat mandata vitæ, qui oblitus ea quæ retro sunt, in ea quæ ante sunt, se extendit. Vides quàm fugienda quædam, quam sit quædam oblivio cupienda? neque enim totus Manasses Iordanem transiit, sed nec totus citra sibi elegit mansionem: Est qui oblitus Domini creatoris sui, & est qui providet eum in conspectu suo semper, oblitus populum suum, & domum patris sui. Et ille quidem cœlestia obliviscitur, hęc verò quæ sunt super terram: iste præsen-

^b Malach. 4. a
Bethleem mystica & moralis expositio.
^c Psal. 113. a

^d Esa. 3. a

^e Luc. 11. a
^f Psal. 111. b

^g Psal. 103.

Oblivio quædam bona, quædam mala: illa terrena negligit, hæc cœlestia.

præsentia, ille futura: iste quæ videntur, ille quæ non videntur: postremo iste quæ sua sunt, ille quæ IESU Christi. Uterque Manasses, uterque obliuioſus: ſed alter quidem Hieruſalem, alter Babylonis obliuioſus. Alter eorum quæ impediunt, & iſte paratus: alter ſanè eorum magis quæ expediunt, & quæ non expedit obliuiſci, atque hic penitus imparatus ad videndam in ſe Domini maiestatem. Neque enim eſt domus panis in qua Saluator oriatur; non eſt Manasses ille cui appareat, qui Iſrael regit, & ſuper Cherubin ſedet ^b, *Appare, inquit, coram Ephraim, Benjamin & Manasse.* Ego arbitror iſtos tres eſſe qui ſaluantur, quos alius quidam Propheta ^a Noe, Daniele, & Iob nominavit: eodem quoque & tribus illis paſtoribus deſignari, quibus nato Angelo magni conſilii, gaudium magnum Angelus euangelizauit.

^a Ps. 79. a

^b Ezech. 14. c

Vide autem ne forte ipſi ſint tres Magi venientes iam non modò ab Oriente, ſed etiam ad Occidente, ut recumbant cum Abraham, Iſaac, & Iacob. Fortè enim non incongruè videbitur ad Ephraim quidem, quod fructificationem ſonat, pertinere thuris oblationem, quod offerre inſenſum dignum in odorem ſuauitatis proprium ſit eorum, quos poſuit Dominus, ut eant & fructum afferant, id eſt, Eccleſiæ prælatorum. Nam & Benjamin *filius dextera* offerat neceſſe eſt aurum, id eſt, ſubſtantiam huius mundi, ut videlicet fidelis populus in parte dextera conſtitutus, à iudice mereatur audire ^k. *Quia eſurivi, & dedisti mihi manducare &c.* Porro, Manasses (ſi tamen iſ eſſe voluerit cui appareat Deus) myrrham offerat mortificationis, quam quidem à noſtra ſpecialiter arbitror profeſſione requiri. Et hæc dicta ſint, ne ad eam partem tribus Manasse, quæ citra Iordanem ſubiſtit, pertineamus: ſed obliuiſcamur magis ea quæ retrò ſunt, extenti & intenti ad anteriora.

^k Matt. 25. d

^l Psal. 118. d

*Christus non
amat cor ti-
tubans, ſed
ſtabile.*

Nunc verò redeamus uſque Bethleem, & videamus hoc Verbum quod factum eſt, quod ſecit Dominus, & oſtendit nobis. Domus panis eſt, ut iam diximus: bonum eſt nos illic eſſe: ubi enim fuerit verbum Domini, non deeſt utique panis qui confirmet cor, dicente Propheta ^l: *Confirma me in verbis tuis.* Nimirum in verbo quod procedit de ore Dei, vivit homo, vivit in Chriſto, vivit in eo Chriſtus. Ibi oritur, ibi apparet: nec omnino amat cor titubans, aut vacillans, ſed ſtabile & confirmatum. Si quis murmurat, ſi quis hæſitat, ſi quis nutat, ſi quis cogitat revolvi in lutum, redire ad vomitum, deſerere votum, mutare proſiſtitum ſuum, non eſt Bethleem iſte, non eſt domus panis. Sola enim fames, & fames valida, in Ægyptum eum deſcendere, porcos pacere, ſi liquas eſurire compellit, ut pote procul agentem à domo panis, à domo patris: in qua etiam mercenarii panibus abundare noſcuntur. Non ergo
in hu-

In vigilia Nat. Domini, Sermo VI. 85

in huiusmodi corde nascitur Christus, cui deest fidei fortitudo, utique panis vitæ; Scriptura teste ^m: *Quoniam iustus ex fide vivit*, quod videlicet animæ vera vita (quæ ipse est) non nisi per fidem interim habitet in cordibus nostris. Alioquin quomodo in illo nascitur IESUS? Quomodo salus oritur illi, quandoquidem vera omnino certaque sententia est ⁿ, quod is tantum *qui perseveraverit usque in finem, salvus erit*? Nam quod minimè inveniatur in eo Christus, nec de eis sit quibus dicitur ^o, *Quia unctiorem habetis à sancto*, ex eo vel maximè constat, quod sine dubio etiam aruit cor illius, ex quo oblitus est comedere panem suum. Multo minùs autem ad filium pertinet Dei, qui huiusmodi est quod non nisi super quietum & humilem ac tementem verba sua requiescat Spiritus ipsius ^p, nec sit ulla societas æternitati, & tantæ mutabilitatis ei qui est, & ei qui nunquam in eodem permanet statu. Cæterum quamlibet firmi, quamlibet fortes in fide, quamlibet parati, quamlibet panibus abundantes, ipso quidem largiente, cui quotidie orantes dicimus ^q, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*: necesse habemus addere consequenter, *Dimitte nobis debita nostra*. Alioquin *si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est* ^r. Nimirum veritas ipse est, qui non simpliciter in Bethleem sed in Bethleem Iudæ nascitur IESUS Christus Filius Dei.

Præoccupemus igitur faciem Domini in confessione, ut sanctificati pariter & parati inveniamur & nos in Bethleem Iudæ atque ita nascentem Dominum videre mereamur in nobis. Cæterum si qua anima eo usque profecerit (quod quidem est multum ad nos) ut sit fecunda virgo, sit stella maris, sit plena gratia, & supervenientem habens in se Spiritum sanctum, puto quod non modo in ea, sed ex ea quoque non dignabitur nasci. Nemo sanè id sibi arrogare præsumat, nisi quos ipse speciali designatione tanquam digito monstraverit, dicens ^s: *Ecce mater mea, & fratres mei*. Enim verò audi unum ex istis: *Filioli mei, ait* ^t, *quos iterum parturita donec formetur Christus in vobis*. Si enim nasci videbatur in eis, cum formabatur Christus in eis, quomodo non etiam ab eo similiter nasci eum dicere quis præsumat, qui in ipsis quodammodo parturiebat? Et tu quidem impia synagoga hunc nobis filium peperisti, officio quidem matris, sed non matris affectu. Excussisti eum de sinu tuo extra civitatem ejiciens, & elevans super terram, tanquam dicens Ecclesiæ gentium, pariter & Ecclesiæ primitivorum quæ est in cœlis: Nec mihi nec vobis sit, sed dividatur. Dividatur, inquam, non inter utraque, sed ab utroque. Expulsum enim, & exaltatum, & elevatum, & quidem modicè satis; tamen ut nec in tuis esset, mœnibus, nec in terra,

L 3

ferro

^m Abac. 2. a

ⁿ Matt. 10. c

^o 1. Ioan. 2. c

^p Esa. 66. a

Nemo tam perfectus quin egeat hac petitione:

dimitte nobis debita nostra.

^q Matt. 5.

^r 1. Ioan. 1. c

Tropologia

pulcherrima.

^s Matt. 12. d

^t Gal. 4. c.

Synagoga Christi

sum protulit

sed abiecit.

ferro undiq[ue] coarctasti: ne forte vel hac vel illac excideret, ut videlicet, à te separatus, ad neutram perveniret illarum. Sæva nimirum mater ita abortivum facere voluisti, dum non esset qui excipere posset excussum. Age ergo, quid profeceris, intuere. Undique enim egrediuntur filia Sion, ut videant regem Salomonem in diademate quo coronasti eum. Relinquens matrem adheret uxori suæ, ut sint duo in carne una, & civitate pulsus, atque levatus à terra, omnia trahit ad se, quippe qui est super omnia benedictus DEUS in sæcula, Amen.

IN DIE NATIVITATIS DOMINI:

De fontibus Salvatoris.

S E R M O I.

Grandis quidem est dilectissimi, hodierna Dominica Nativitatis solemnitatis; sed dies brevis cogit brevare sermonem. Nec mirum, si faciamus nos breve verbum, quando & Deus Pater Verbum fecit abbreviatum. Vultis nosse quàm longum quàm breve fecit? *Cælum* (inquit ^a hoc Verbum) & *terram ego impleo*. Nunc caro factum, in angusto locatum præsepio est. *A sæculo*, ait Propheta ^b, & *in sæculo tu es Deus*: & ecce factus est infans diei unius. Ad quid hoc fratres, aut quæ necessitas fuit, ut sic exinaniret se, sic humiliaret se, sic abbreviaret se Dominus maiestatis, nisi ut vos similiter faciatis? Iam clamat exemplo, quod postmodum prædicaturus est verbo ^c: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*: ut verax inveniatur qui dicit: *Cœpit Iesus facere, & docere* ^d. Obsecro proinde & plurimum rogo fratres, non patiamini sine causa tam preciosum exemplar vobis exhibitum esse, sed conformamini illi, & renovamini spiritu mentis vestræ. Studete humilitati, quæ fundamentum est custosque virtutum, sectamini illam quæ sola potest salvare animas vestras. Quid enim magis indignum, quid detestandum amplius, quid gravius puniendum, quàm ut videns Deum cœli parvulum factum, ultra apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudentiæ est, ut ubi sese exinanivit maiestas, vermiculus infletur & intumescat.

^e Tit. 3. b
*Effusio divina
misericordie
in mysterio in-
carnationis.*

Hoc igitur est propter quod exinanivit se formam servi accipiens, qui in forma DEI Patris æqualis erat, sed exinanivit maiestate & potentia, non bonitate & misericordia. Quid enim ait Apostolus? *Apparuit*, inquit ^e, *benignitas & humanitas Salvatoris nostri DEI*. Apparuerat antè potentia in rerum creatione, apparebat sapientia in earum gubernatione; sed benignitas misericordie nunc maxime apparuit in humanitate. Innotuerat Iudæis potestas in lignis atque portentis, unde & in lege sæ-
pius